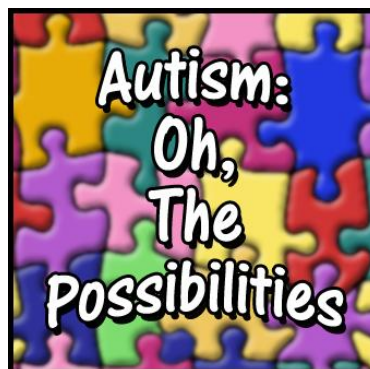

ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΝΤΑΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΔΑΦ

10 Πράγματα για την Εκπαίδευση στην τάξη που απλά ... δουλεύουν

Οδηγίες προς εκπαιδευτικούς

Κείμενο – επιμέλεια: Αλεξάνδρου Στράτος

Εκδόσεις «ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ Παιδιού – Εφήβου – Οικογένειας» 2012

1. ΕΝΤΟΛΕΣ

Προσπαθήστε να κάνετε την ομιλία σας περισσότερο σημασιολογική παρά να χρησιμοποιήσετε εντολές. Αυτό σημαίνει ότι αντί για εντολές είναι καλό να χρησιμοποιήσετε περισσότερο σχολιασμό. Δεν είναι ανάγκη να μιλάτε στο δεύτερο ενικό πρόσωπο στο παιδί. Η ακολουθία εντολών είναι μία σημαντική δυσκολία στο παιδί με ΔΑΦ.

Για παράδειγμα, χρησιμοποιείτε την έκφραση «υπάρχει η τουαλέτα» αντί του «πήγαινε στην τουαλέτα», «υπάρχει και νερό για να ξεδιψάμε» αντί του «πιες νερό», «τα lego κολλάνε» αντί του «κόλλησε τα lego», «τα μήλα είναι κόκκινα» αντί του «πάρε το κόκκινο μολύβι για να βάψεις το μήλο».

2. ΕΠΑΝΑΦΟΡΑ

Αν το παιδί κλείνεται ή αποσπάται, μην διστάσετε να διακόψετε τη δραστηριότητά του. Αν για παράδειγμα το παιδί ζωγράφιζε και αποσπάστηκε, κρατείστε για λίγο αλλά σταθερά το χέρι με το μολύβι, μέχρι να κοιτάξει αυτό ή εσάς και να καταλάβει γιατί κρατάτε το χέρι του. Όταν το παιδί σας προσανατολιστεί σε εσάς ή στην δουλειά του, προσπαθήστε να κάνετε κάτι ενδιαφέρον για εκείνο με ένα νέο χρώμα, μία αστεία φάτσα, μία αστεία μουτζούρα κλπ.

Αντίστοιχα, εάν το παιδί ασχολείται με ένα παζλ και αποσπαστεί, μπορείτε να πιέσετε λίγο την παλάμη του με το κομμάτι του παζλ μέχρι να επανα – προσανατολιστεί σε αυτό. Κατόπιν, μπορείτε να χτυπήσετε με το δάκτυλό σας το ημιτελές πρότυπο και να κάνετε έναν αστείο ήχο ή να μιλήσετε πιο υψηλόφωνα προτρέποντας. Γενικά η βαθεία πίεση στο χέρι βοηθά το παιδί με ΔΑΦ να επανα – οργανωθεί.

3. ΜΕΤΑΒΑΣΕΙΣ

Όταν πηγαίνετε σε κάποια μέρη, κάντε τη μετάβαση όσο πιο τυπική είναι δυνατόν. Αποφύγετε να κρατάτε το παιδί από το χέρι, χρησιμοποιείτε τεχνάσματα όπως επιτάχυνση, επιβράδυνση, απροσδόκητες στάσεις ή στροφές, παράξενους ήχους, ρυθμικό βάδισμα, για να μπορέσει το παιδί να ρυθμιστεί και να συγχρονιστεί με εσάς. Εάν χρειάζεται να το κρατήσετε από τα χέρια, χρησιμοποιήστε το χέρι λιγότερο ως οδηγό και περισσότερο ως υποστήριξη.

Αυτό σημαίνει πως θα πρέπει να αποφεύγετε να οδηγείτε εσείς το παιδί κρατώντας το με το χέρι σας και απλά θα πρέπει να χρησιμοποιήσετε το χέρι σας ως σύνδεση για το παιδί για να ρυθμίσει και να ελέγξει την απόστασή του. Το καλύτερο είναι να κρατά το παιδί το χέρι ή το δάχτυλό σας αντί για να το κρατάτε εσείς. Επίσης μπορείτε να το συγκρατείτε από την οπίσθια μεριά του μπράτσου του αντί για τις παλάμες, γιατί πολλά παιδιά με ΔΑΦ αισθάνονται αφόρητα όταν τους τραβάτε εξαρθρωτικά -έστω και ήπια- την άρθρωση του καρπού. Τέλος, μπορείτε να είστε πίσω από το παιδί όταν γνωρίζει πού να πάει, με τα χέρια σας τοποθετημένα προστατευτικά μπροστά του στο ύψος του στήθους χωρίς να το ακουμπάτε ή ακουμπώντας το βαθείά όποτε χρειάζεται.

4. ΒΛΕΜΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Δημιουργείστε όσο μπορείτε περισσότερες καταστάσεις που το παιδί θα πρέπει να κοιτάξει εσάς ή κάποιο άλλο πρόσωπο στο περιβάλλον εκπαίδευσης. Κάντε το ακόμα και για απλά πράγματα. Για παράδειγμα, κουνήσετε το κεφάλι σας για «ναι» ή «όχι» για να δείξετε ότι επιτρέπετε ή απαγορεύετε ένα παιχνίδι ή ένα σνακ, δείξτε με το βλέμμα ή με το χέρι κοντά στο σώμα σας. Ταυτόχρονα, κάντε το διαβαθμιζόμενα και για πιο περίπλοκα, όπως το να παρατηρήσει εσάς ή ένα συμμαθητή του να γράφει.

Σε όλες τις περιπτώσεις, θα πρέπει να είστε βέβαιοι ότι το παιδί μπορεί να κατανοήσει τα «σινιάλα» που δίνετε εσείς ή οι συμμαθητές του. Δηλαδή ότι μπορεί να διαβάσει την απλή ιδέα του μυαλού τους (κάτι που αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες δυσκολίες ενός παιδιού με ΔΑΦ).

5. ΟΜΙΛΙΑ

Προσπαθείστε να μιλάτε όσο λιγότερο γίνεται. Ζητείστε από το παιδί να κοιτάξει με τα μάτια για τις πληροφορίες αντί να του μιλάτε εσείς. Όσο μπορείτε λοιπόν, οπτικοποιείτε το πρόγραμμα ή τις οδηγίες. Αντί για να εξηγείτε λεκτικά λοιπόν κάτι ή να χρειάζεται να απαντάτε συνεχώς σε πιθανές ερωτήσεις ή απορίες του, μετατρέψτε την πληροφορία σε οπτικούς καθοδηγητές, είτε με τη μορφή ημερολογίου, είτε με τη μορφή δόμησης του προγράμματος, είτε με τη μορφή «σπασίματος» της δραστηριότητας σε βήματα.

Όταν και εάν (επαναλαμβάνουμε μειώστε την απαίτηση) χρειάζεται να μιλήσετε, εισάγετε πολλές παύσεις για να βοηθήσετε το παιδί με ΔΑΦ να επεξεργαστεί ακουστικά τα λεγόμενα σας. Ταυτόχρονα, χρησιμοποιείτε όσο λιγότερες λέξεις είναι απαραίτητες για να τοποθετηθεί το νόημα. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ακόμη και τα παιδιά με ΔΑΦ με «καλή» φαινομενικά ομιλία, εξακολουθούν να έχουν δυσκολίες τόσο στην κατανόηση και επεξεργασία της ομιλίας όσο και στην λεκτική επικοινωνία.

6. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΤΗΤΑ

Μην παίρνετε το παιδί αγκαλιά σε συναντήσεις, γιορτές και σε πάρτυ και μην πατρονάρετε ξερά τις αντιδράσεις του. Υπάρχουν πολλές συναντήσεις και έντονες κοινωνικές εμπειρίες ή απαιτήσεις σε μια σχολική ημέρα και λίγα παιδιά με ΔΑΦ κατανοούν πολλές από αυτές. Αντί αυτού λοιπόν, ενισχύστε την συμμετοχή σε γιορτές και σε πάρτυ με το να γίνετε εσείς το ευδιάκριτο μοντέλο για το παιδί. Δημιουργήστε μια παύση για να κατανοήσει το παιδί πότε και πώς να συμμετάσχει, αλλά ΜΗΝ εκπαιδεύσετε το παιδί σε ένα σενάριο τύπου «λέμε αντίο» ή «κάνε γεια».

Εάν το παιδί απολαμβάνει μια συνάντηση, μία σχέση ή μία γιορτή ή ένα πάρτυ, τότε οι άνθρωποι που εμπλέκονται έχουν κάνει πολύ καλή δουλειά, αφού αυτό σημαίνει ότι το παιδί βοηθήθηκε από κάποιον να αναπτύξει μαζί του και με άλλους συναισθηματικούς δεσμούς. Ένα μεγάλο και ολοκληρωμένο χαμόγελο από το παιδί όταν αποχαιρετάει ή χαιρετάει ένα άνθρωπο, αξίζει πολύ περισσότερο από το να μάθει απλούς «τυπικούς χαιρετισμούς» χωρίς συναισθηματική ή κοινωνική αξία.

7. ΤΡΑΒΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ

Όταν προσπαθείτε να τραβήξετε την προσοχή του παιδιού, αποφύγετε να το καλείτε επαναλαμβανόμενα με το όνομά του. Αυτή η περιοχή του εγκεφάλου του που είναι υπεύθυνη για να δώσει προσοχή κάπου όταν ακούσει το όνομά του δεν ενεργοποιείται καλά. Για αυτό τον λόγο άλλωστε πολλά παιδιά με ΔΑΦ παραπέμφθηκαν στη νηπιακή τους ηλικία για ακουολογικό έλεγχο. Υπάρχουν όμως άλλες περιοχές ακουστικής αντίληψης που λειτουργούν καλύτερα.

Αυτές οι περιοχές μπορούν να ενεργοποιηθούν εάν ξεροβήξετε, αν παράξετε κάποιους ήχους με τα δάκτυλά σας, αν καθαρίσετε το λαιμό σας, αν βγάλετε ήχους ή χτυπηματάκια (κλικαρίσματα) της γλώσσας σας, αν κάνετε δυνατές εισπνοές, αν ψιθυρίσετε ένα τραγουδάκι, αν μιμηθείτε την ηχολαλία του. Δείτε ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος για το παιδί σας για να του τραβήξετε την προσοχή του. Σιγά και σταδιακά, αφού τραβήξετε την προσοχή του ήδη, μπορείτε να μιλήσετε στο παιδί με το όνομά του.

8. ΑΥΤΟ-ΡΥΘΜΙΣΗ

Αν ένα παιδί υπερβαίνει το όριο του απλού ενθουσιασμού ή της απλής λύπης και εισέρχεται σε υπερδιέγερση, μετακινήστε το ή βοηθείστε το να μεταφερθεί σε ένα ήσυχο μέρος. Αυτό το μέρος μπορεί να είναι μία γωνία απομόνωσης μέσα στην Τάξη (πχ πίσω από ένα τραπέζι, μία σκηνή, κάτω από ένα γραφείο σκεπασμένη με σεντόνι, ένα παραβάν), ή έξω από την Τάξη (ένα σημείο άδειο ή μία κενή τάξη). Αφήστε το εκεί για 10 ή 15 λεπτά για να επανασυγκροτηθεί.

Μην προσπαθήσετε να το παρηγορήσετε ή να το ηρεμήσετε και μην το χαϊδέψετε ή μην του μιλήσετε πολύ. Απλά δώστε του τον χώρο να ηρεμήσει και εποπτεύστε το από απόσταση. Αφήστε την βιοχημεία του οργανισμού τους και την επινεφριδιακή κορτιζολική του λειτουργία να αποκαταστήσει από μόνη της τη λειτουργία της ώστε να μπορέσει μετά να επιστρέψει στην δραστηριότητα του. Το παιδί με ΔΑΦ μπορεί να σηκώσει άγχος λόγω της αισθητηριακής ή της επικοινωνιακής υπερφόρτωσης και το ενδοκρινολογικό του επινεφριδιακό σύστημα έχει δυσκολία να κάνει αποτελεσματική αυτορρύθμιση εάν δεν συναντήσει ένα αισθητηριακό περιβάλλον ηρεμίας.

9. ΕΠΙΒΡΑΒΕΥΣΗ

Ανταμείψτε και επαινέστε τα πραγματικά επιτεύγματα του. Μην επαινέστε την μέτρια προσπάθεια με ένταση (χρησιμοποιείτε πιο «χλιαρή» αντίδραση). Το παιδί θα πρέπει να προσανατολιστεί σε ποια προσπάθεια το αποτέλεσμα ήταν πραγματικά καλό και σε ποια προσπάθεια το αποτέλεσμα ήταν μέτριο ή από την άλλη πολύ εύκολο και αναμενόμενο. Το πραγματικό συναίσθημα της επιτυχίας και ικανότητας κινητοποιούν πολύ το παιδί, αρκεί να είναι ειλικρινές.

Πρέπει να αναπτυχθεί η κρίση του, ποια πράγματα ήταν πραγματικά θαυματικά (όπου και πρέπει να αντιδράσουμε θαυματικά) και ποια ήταν απλά αυτονόητα ή εύκολα (οπότε και πρέπει να αντιδράσουμε λιγότερο έντονα). Από την άλλη, ο έπαινος δεν χρειάζεται να είναι μία πολύ ακραία αντίδραση: Το κόλλημα των χεριών, το πλατύ χαμόγελο, η ένδειξη πανηγυρισμού με τα χέρια, το σήκωμα του αντίχειρα, το ζεστό και βαθύ χάδι στην πλάτη, μία απλή λέξη μπράβο ή όποιος άλλος τρόπος κρίνετε κατάλληλο για το παιδί σας χωρίς να φτάνετε σε ακρότητες και να αυξάνετε τη διέγερσή του.

10. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

ΜΗΝ δημιουργείτε κοινωνικές καταστάσεις όπου το παιδί είναι καταδικασμένο ή έχει πολύ σοβαρές πιθανότητες να αποτύχει. Για τα περισσότερα παιδιά με ΔΑΦ, υπάρχουν πολύ επικίνδυνες κοινωνικές καταστάσεις που η συνεχής έκθεσή τους σε αυτά, απλά τα απογοητεύει ή τα αποσυντονίζει.

Κρατήστε τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις με τους συνομηλίκους περιορισμένες, ξεκάθαρες και έχοντας απόλυτα συγκεκριμένους στόχους στο μυαλό σας και να είστε δίπλα για να μεσολαβήσετε και να επιδιορθώσετε τις αλληλεπιδράσεις. Ο στόχος δεν είναι το παιδί με ΔΑΦ να «βομβαρδιστεί» με κοινωνικές προκλήσεις για να τις συνηθίσει και να τις μάθει. Κάθε αποτυχημένη προσπάθεια του παιδιού να παίξει ή να αλληλεπιδράσει με ένα άλλο παιδί, είναι ένα πολύ σοβαρό κοινωνικό αντικίνητρο για το παιδί για να ξαναπροσπαθήσει, του προκαλεί άγχος και απογοήτευση και το κλείνει περισσότερο. Δημιουργήστε κοινωνικές καταστάσεις όπου η επιτυχία να είναι το πλέον πιθανό αποτέλεσμα της προσπάθειάς σας.